

ABIED ALSULAIMAN

'Vertalen gaat over mensen'

De studie vertaler/tolk Nederlands-Arabisch aan de vroegere Lessius Hogeschool in Antwerpen (nu KU Leuven) telt twee derde Vlaamse studenten en een derde studenten van Arabische origine. Ze krijgen er les van professor Abied Alsulaiman, een Syriër die aan de Universiteit Gent studeerde en doctoreerde. 'Veel studenten kiezen voor de afstudeeroptie *Juridisch vertalen*, omdat de werkzekerheid groot is.' Alsulaiman is ook een van de docenten in de opleiding *Gerechtsvertaler en -tolk* en bracht een zakwoordenboek uit met Nederlands-Arabisch juridische termen.

Annelien Keereman

Oosterse filologie, Hebreeuistik, Assyriologie, oud-Egyptisch, Babylonisch, Grieks, Latijn. Abied Alsulaiman heeft het allemaal aan de Universiteit Gent gestudeerd. Daaruit blijkt een grote interesse voor oude talen en culturen. Zijn Syrische afkomst zit daar misschien voor iets tussen. Na zijn afstuderen gaat hij doctoreren en maakt een proefschrift over de vertaalproblematiek van juridische documenten. Hij start eerst een eigen vertaalbureau en vertaalt juridische documenten, bedrijfsdocumenten en documenten voor software localisation (handelingen in verschillende talen bij bijvoorbeeld tv's). In 1994 gaat hij *leegven* aan de Lessius Hogeschool in Antwerpen. Arabisch is op dat moment nog geen hoofdtal in de studie vertaler/tolk, alleen een derde taal. Na de bama-hervorming, in 2003, wordt het een hoofdtal en daarmee als academische bachelor een unicum in België en Nederland. 'Het verschil met een studie Arabistiek aan de Universiteit Gent of die van Leuven is dat hier de taal het hoofdoel is, het communicatiemiddel en niet het middel om de cultuur te bestuderen.'

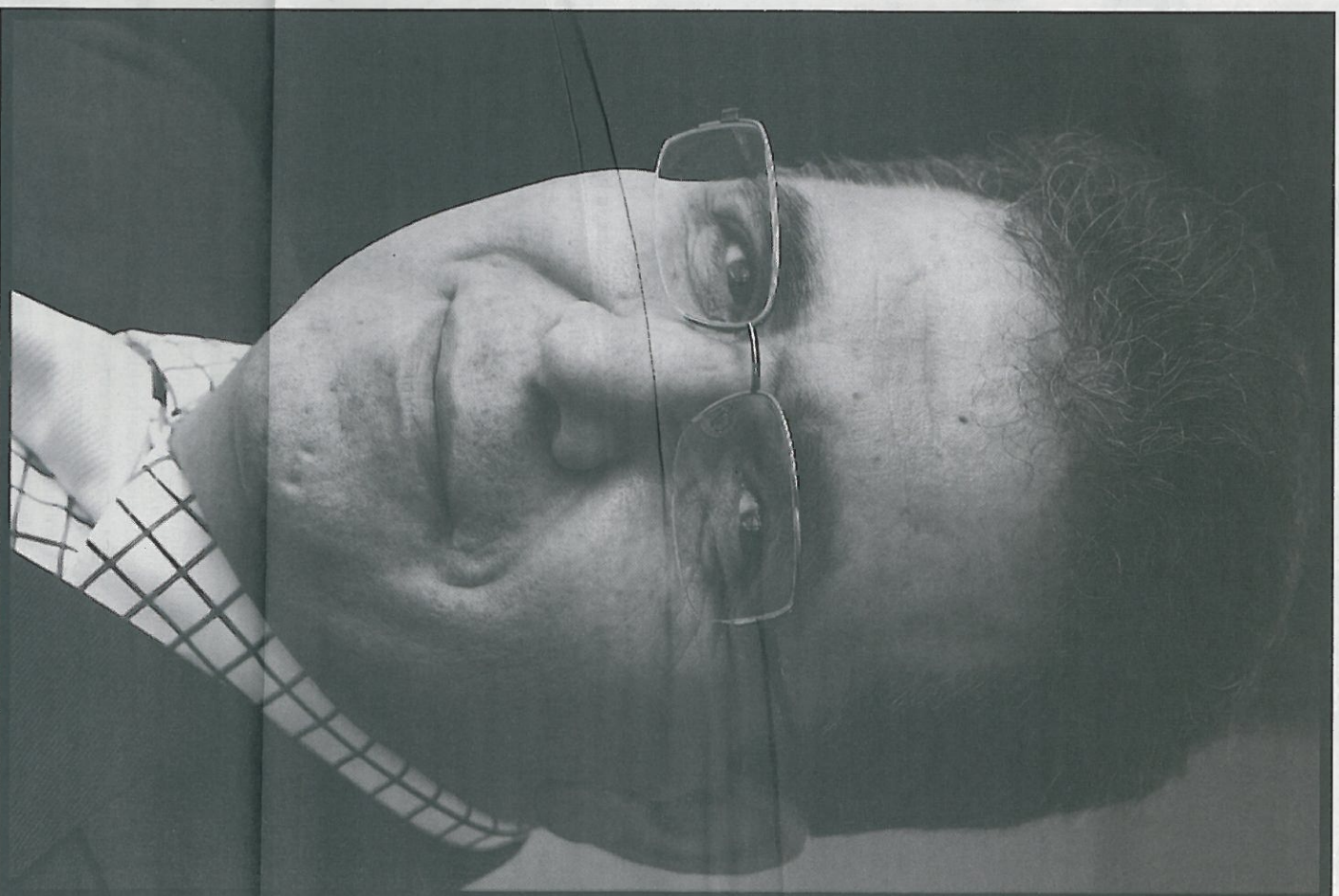
In 2002 start de hogeschool een project in samenwerking met de FOD Justitie: men biedt een eenjarige opleiding in avondschool aan voor gerechtsvertalers en -tolken, ook voor externen die niet aan de hogeschool studeren. Alsulaiman staat daarbij in voor de taal-screening en het opleiding van kandidaten gerechtsvertalers en -tolken Arabisch. Studenten krijgen een heel ruime opleiding: ze krijgen een inleiding tot het recht, een vak over politieke structuren, deontologie,... 'De bedoeling is dat ze een goed inzicht krijgen in het recht en de werking van het gerecht. Iedereen die als gerechtsvertaler of -tolk voor de overheid in het gerechtelijk arrondissement Antwerpen wil werken, moet een attest van die opleiding hebben. Vroeger gebeurde er alleen een moraliteitsonderzoek bij kandidaten gerechtsvertalers en -tolken, geen taalonderzoek. Terwijl dat toch wel essentieel is. De eisen die aan de cursisten worden gesteld zijn erg hoog: ze moeten voor beide talen 80 procent scoren. Het gaat om mensenslevens, dan komt een correcte vertaling er wel op aan. Een verkeerd vertaald woord kan grote gevolgen hebben. We merken ook dat de meeste opdrachtgevers liefst hebben dat vertalers en tolken deze opleiding volgen.'

FUNCTIONEEL VERTALEN

Juridische vertalen is ook een van de vier specialisaties in de master toegepaste taalkunde. 'Veel studenten kiezen ervoor, ook vanwege de concrete vraag op de arbeidsmarkt. Alle representatieve akten komen aan bod: vonnissen, arresten, dagvaardingen, betekeningen, koop-verkoopakten, notariële akten, actuariële akten, verzekeringsdocumenten, akten van de burgerlijke stand... Een student die afstudeert heeft inzicht in de twee rechtstalen. Het is belangrijk dat hij begrippen uit de ene

rechtstaal correct kan vertalen in de andere. Daarbij moet hij rekening houden met het doelpubliek. Een rechtstaal is namelijk gebonden aan een rechtssysteem: het Belgische en het Nederlandse systeem gebruiken wel dezelfde taal, maar hebben toch twee rechtssystemen, met elk een eigen rechtstaal. Het is dus van belang dat de vertaler weet of het een vertaling voor België of voor Nederland is. Hetzelfde heb je met het Arabisch: het wordt gebruikt in Marokko, Tunesië, Algerije, Saudi-Arabië, Syrië... De eerste drie landen zijn geïntendeerd op het Franse rechtssysteem, net als België. Begrippen kunnen op die manier vaak overeenkomen. Maar in Saudi-Arabië is het recht niet gebaseerd op het Franse systeem, wel op de sharia. Daar kent men geen onderzoeksrechter, maar is het de gerechtelijke politie die die taak uitvoert. Het Egyptische recht is gebaseerd op het Angelsaksische: net als in het common law heeft men dus een examinering magistraat. In Syrië heeft men geen burgerlijk huwelijk, zelfs helemaal geen burgerlijk familierecht, maar alleen familierecht dat gebaseerd is op religie: dat familierecht verloopt volgens de regels van een van de 17 eredienssten in het land. Dat levert vertaalproblemen op.'

Wanneer precies heb je te maken met een vertaalprobleem? 'Je hebt een vertaalprobleem als een term een begrip uitdrukt dat niet voorkomt in het rechtssysteem van de doeltaal. In onze vertaaltelers leren we de studenten met zulke problemen te laten omgaan. We gaan dan op zoek naar functionele equivalenten en bouwen aan een begrippenconcordantie en -correlatie. Ik zal een aantal voorbeelden geven. Stel, we hebben hier een document waarin het gaat over een echtscheiding met onderlinge toestemming en dat moet vertaald worden in het Arabisch voor Egypte. Bestaat daar dezelfde vorm van echtscheiding? Indien ja, hoe heet die dan? Als je die term vindt, heb je een functioneel equivalent voor de term 'echtscheiding met onderlinge toestemming' in het Belgische recht. Maar wat met het vertalen van documenten voor een homohuwelijk? Ook wettelijke samenwoning vormt een uitdaging. Dat bestaat niet in de Arabische wereld, dus kun je geen functioneel equivalent vinden. Op dat moment moet je naar het doel van de vertaling kijken. Is het een officële akte van de burgerlijke stand of is het een document voor een personeelsdossier? Het doel van wettelijke samenwoning is in de brontaal eigenlijk hetzelfde als het doel van een huwelijk: men wil samenleven, elkaar als partner beschouwen voor een aantal officiële zaken. Op basis van het doel is dat in de doeltaal eigenlijk hetzelfde als een huwelijk. Dat is een toepassing van de 'skopostheorie': daarbij gaat men op basis van het doel van de vertaling na hoe men tot een functionele vertaling met rechtegeldige uitkomst kan komen. Een foute vertaling kan ernstige gevolgen hebben: soms wordt een heel dossier tegengehouden op basis van een verkeerde vertaling en kan de indiener opnieuw beginnen. Een goed inzicht in beide rechtssystemen is essentieel.'

Abied Alsulaiman: 'Een foute vertaling kan ernstige gevolgen hebben: soms wordt een heel dossier tegengehouden op basis van een verkeerde vertaling en kan de indiener opnieuw beginnen. Een goed inzicht in beide rechtssystemen is essentieel.'

ROEPING

Een goede rechtssterminologie helpt. Abied Alsulaiman is al een aantal jaar bezig om de rechtssterminologie en de functionele equivalenten van de verschillende Arabische rechtssels in beeld te brengen. Dat gebeurt op basis van de masterproeven die studenten schrijven. Daarin onderzoeken ze een vertaalprobleem uit een bepaalde rechtstak, die jaar bijvoorbeeld is dat het vennootschapsrecht. Alsulaiman wil op die manier ruim 7.000 termen bundelen in een Nederlands-Arabisch juridisch lexicon. 'Ik ga nog een paar jaar verder met het onderzoek en hoop dan klaar te zijn, ik schat dat ik dan voor zo'n 7.000 termen een functioneel equivalent zal hebben gevonden.'

Ondertussen publiceerde Alsulaiman al zijn Nederlands-Arabisch juridisch glossarium. Dat is eigenlijk een zakwoordenboek voor de gerechdelijke vertaler of tolk. Het bevat ongeveer 2.500 termen, courant gebruikte woorden en plaatst daar het functioneel equivalent naast. 'Voor sommige woorden is een hele uitgebreid nodig, bijvoorbeeld voor 'kantonnement' of 'verdiensbaarheid'. Ook woorden als 'SIS-kaart' waren niet evident. Wel nodig, want in het boekje zijn alleen woorden opgenomen die effectief geregeld voorkomen in juridische akten en documenten.'

Vertalers bouwen bruggen tussen samenvattingen. Het is eigenlijk een roeping. In 2004 heb ik samen met collega's van over de hele

A. Alsulaiman, Nederlands-Arabisch juridisch glossarium, Antwerpen, Maklu, 2012, 161 p.

www.linguix.be

BIOGRAFIE

- NAAM:**
Abied ALSULAIMAN
°1962
- LOOPBAAN:**
- Licentiaat in de Oosterse Filologie Ugent (1991)
- Doctor in de Oosterse Talen en Culturen Ugent (2009)
- Eigen vertaalbureau Linguix (1994-nu)
- Docent Arabisch Lessius Hogeschool, nu KU Leuven (1994-nu)